

HADRIÁN

Zpravodajec přinášející
denní pohled z první linie
XIX. mezinárodního festivalu
v Hradci Králové.

2013

Klicperovo divadlo Hradec Králové
theatre@klicperovodivadlo.cz
www.klicperovodivadlo.cz
30. června 2013 - č. 10

Z kožené pohovky pražského Činoherního klubu s režisérem LADISLAVEM SMOČKEM o smyslu pro mláďa a kdy je dobré, že chodí ježek po stole. A v neposlední řadě i o jeho inscenaci Před západem slunce, s níž přijíždí na festival do Hradce Králové.

Proč jste si vybral právě málo uváděnou hru Gerharta Hauptmanna Před západem slunce?

Hauptmanna jsme museli číst ještě ve škole jako povinnou četbu. Mě to nikdy moc netankovalo, protože jsem byl jiná generace. Ale když jste pak starší, máte spíše smysl pro minulé věci. Tu hru mi

V listu najdete:

- Str. 2 – S českým divadlem to není tak špatné – rozhovor s Vlastou Smolákovou
- Str. 4 – Kilian Bleskot
- Str. 4 a 7 – Glosárium
- Str. 5 – Tři otázky pod terasou: Jelení loje
- Str. 5 – Tentokrát o provokaci
- Str. 6 – Nechci být skrytý za paravánem – rozhovor s Matijou Solcem
- Str. 8-11 – Fotopříloha
- Str. 12 – Open Air

TÉMA NACISMU JE STÁLE ŽIVÉ

nabídl, tak jsem si ji přečetl a zaujala mě doba, ve které se to odehrává. Hra byla napsána v roce 1931 a rok nato měla v režii Maxe Reinhardta premiéru v Berlíně. Vždycky jsem toužil dělat něco německého a moderního z období počátku Hitlerova nástupu k moci. V té hře sice není o nacismu ani slovo, ale podle povah a vyjadřování postav se dá uhadnout, kam vše půjde dál. Takže jsem to jenom posílil.

Já jsem to období sám zažil, ostatně i Němci žili kolem mě. A proto jsem si tuhle špatnou hru vybral - takovou dobu musíte chápat, musí to být svět kolem vás. Navíc má několik moc krásných scén, například jak hlavní hrdina Matouš se svou Inken líčí, jak jim při koupání ve Švýcarsku chodil ježek po stole.

pokračování na str. 3

CHYŤTE SI VČAS SVOJI FESTIVALOVOU HVĚZDU

Desítky hereckých, režisérských, spisovatelských a muzikantských hvězd přilákal festival Divadlo evropských regionů od prvního ročníku v roce 1995 do Hradce Králové. Dovolte aspoň drobné osvěžení paměti: Soňa Červená, Laco Deczi, Viktor Fischl, Annie Girardotová, Václav Havel, Martin Huba, Vlasta Chramostová, Pavel Kohout, Otomar Krejča, Milan Lasica a Július Satinský, Jurij Ljubimov, Jaromír Nohavica, Boleslav Polívka...

Z hvězdného prachu si přitom každý polapí to, co je mu nejmilejší. Někdo si vystačí s pouhým pocitem, že byl U TOHO, že JI / JEHO VIDĚL, že MÁ AUTOGRAM, že se S NÍ / NÍM VYFOTIL. A pro jiné diváky je ona hvězdnost vítaným kořením, kterým si dochucují divadelní a muzikantské zážitky. Ať tak či tak, hvězdy k festivalu

patří, festival bez hvězd by byl nonsens. Ne nadarmo již Klicpera před lety říkával: „Jak máš synku talent, tak se neubráníš!“ Skutečný kumšt ale je, takovou hvězdu vyčlenit a objevit dřív, než její kvality vejdou ve známost skrze obálky barevných magacínů. Před lety se například objevil mezi hosty filmového festivalu v Karlových Varech jakýsi mladíček americký herec, který si krátil dlouhou chvíli tím, že házel z mostu do říčky Teplá štráčky na ryby. Netrvalo dlouho a fotografové, kterým nestál za stisknutí spouště, si rvali vlasy, že jim unikl Leonardo DiCaprio ...

A podobné paralely můžeme vysledovat i v historii hradeckého festivalu, kam kdy si zavítali talentovaní, mláďa a nadějní.... V devadesátých letech například Vladimír Morávek, David Drábek, Pavel Štourač

a Continuo nebo Viliam Dočolomanský – dnes lídr evropsky proslulé Farmy v jeskyni. Později mj. Jiří Adámek, Lukáš Trpišovský a Martin Kukučka (SKUTR), Ondřej Sokol (dávno před televizní Partičkou), Jan Mikulášek, Jakub Vašíček nebo Petra Tejnorová. A nemluvě o Jiřím Havelkovi a partě Vostoškářů, kteří se městem v roce 2002 potulovali coby performeři rozbíjející vajíčka.

Někdy se budoucí hvězda na festival infiltruje i skrze Hadriána. Pamatujete ještě na excentrického reportéra Jaro Prtka? Pod občanským jménem Braňo Holíček se z něj vyklubal držitel Ceny Alfréda Radoka v kategorii talent roku a žádaný režisér. Anebo Michal Hába, jenž letos šéfoval úspěšnému Stanu nočního kozodoje.

Takže na jakou hvězdu si vsadíte příště?

Michal Hába

Rozhovor na schodech s teatroložkou, pedagožkou, publicistkou, překladatelkou a historičkou divadla VLASTOU SMOLÁKOVOU.

Dokázala byste spočítat, kolik divadelních představení jste už ve svém životě viděla? Jsou to stovky nebo snad tisíce?

Tisíce... Do divadla jsem začala intenzivně chodit asi od svých dvanácti let. Pak jsem v roce 1970 odjela z Plzně na studia do Prahy. V létě začaly probíhat čistky, padala železná opona, ještě jsem ale stihla ty úžasné věci Divadla za branou, Činohráku, Divadla Na zábradlí, i když tam už byly některé inscenace zakázané.

Každopádně jsem byla první tři roky na vysoké škole prakticky denně v divadle. Dále třeba na tříměsíční stáži v Rusku jsem viděla asi sto věcí, tam jsem si psala o každém představení stránku poznámek, ty sešity mám dodnes někde schované... Tak si to spočítejte dohromady - plus pak všechny ty festivaly, kde člověk vidí tři-čtyři věci v průměru denně, takže tisíce...(smích)

Dokáže vás vůbec ještě něco překvapit?

Já doufám! Zejména díky Rusku a taky Čechám mám velké divadelní zážitky. Ty největší a nejintenzivnější jsou spojené s prožitou katarzí, například Příběh koně v Rusku, A jitra jsou zde tichá Divadla na Tagance, Had Petra Lébla či Maraton Evalda Schorma. Spíš si teď kladu otázku, jestli ti, kteří dnes dělají divadlo, vůbec usilují o představení s katarzí. Myslím, že v představení Richard III. Klicperova divadla se taky pokoušeli oslovit publikum hlouběji, přes emoce.

Jak lze podle vás dosáhnout katarze?

Přes emoce, přes to, že se divák ztotožní s tím, co postavy prožívají. Musí odcházet z divadla jiný, než do něj přišel, neboť se o sobě, skrze to, co viděl, něco zásadního dozvěděl. Skrze tragédii je možné očistit se od negativních emocí, projít očistou. Po představení Divadla na Tagance A jitra

S ČESKÝM DIVADLEM TO NENÍ TAK ŠPATNÉ

*Vlasta Smoláková
s režisérem J. A. Pitínským*

jsou zde tichá o smrti pěti holek, které šly dobrovolně na frontu, nikdo netleskal, lidé brečeli a nestyděli se za to, ono ani nešlo nebrečet. Nedalo se ani tleskat, byl to tak silný zážitek... Po představení na schodišti ve foyeru ještě hořelo pět svící, takže to všechno ještě dovršilo prožitek. Vše fungovalo dohromady včetně geniální scénografie Davida Borovského a samozřejmě dramaturzie, respektive Ljubimovy partitury na základě prózy. Bylo to opravdu sto procentně dotažené. Větší katarzi jsem v divadle nezažila.

Sledujete vývoj českého divadla už dlouho. V čem je podle vás jeho síla a jedinečnost?

My Češi právě nejsme tolik na tu katarzi, hodně věcí shazujeme, jsme ironičtí. Ironii mám moc ráda a myslím, že je typická právě pro české divadlo. Proto si také myslím, že umíme udělat Čechova líp než

Rusové, víc mu rozumíme, neb je v něm hodně ironického podtextu a situací.

Tak to je jedna věc, ironie a humor a druhá věc je, což sleduji hlavně v současnosti i tady na festivalu, schopnost vyjádřit život v umocněném tvaru mimoslovně, různými prostředky, ale hlavně přes herce: ti jsou v divadle klíčoví, i když jsou samozřejmě navigováni režisérem.

Hradecké divadlo je kupříkladu úžasně komediantské v tom nejlepší slova smyslu, to znamená, že ta herecká nadšázka je bravurní, má vkus a inteligenci a soubor je v úžasné kondici. Z herců čiší radost a maximální nasazení, když se děkují, tak jim svítí oči. Energii dobíjí tím, že jí vydávají. Díky tomu, co zde na festivalu vidím, můžu říct, že mám radostný pocit, že to s tím českým divadlem není tak špatné.

Michala Hadašová

Devátý festivalový večer - setkání domácích klicperovských s hosty z bratislavského Divadla Aréna

Publikum odměňovalo nadšeným potleskem nejen výkony činoherců, ale i tanečníků - v tomto případě Flamenco

pokračování ze str. 1

V čem je pro vás tedy ta hra nedokonalejší?

Ta věc je založená na události, která se opravdu stala Hauptmannovu příteli, který se ve stáří zamiloval do dvacetileté a ona do něho. Jenomže Hauptmannovi ten silný příběh nestačil - potřeboval udělat velké téma a naplavit tam spoustu nepůvodních věcí. Patrně se inspiroval Shakespearovým Learem a Ibsenem a udělal tam monumentální idiotskou sebevraždu. Ta je nemožná a nepravdivá, protože vůbec nevyplývá ze situace.

Max Reinhardt, jednička německého režijního divadla, tu scénu vyškrtl a já úplně chápu proč. Patos velké sebevraždy se dá udělat vždycky, ale musí to k němu celé nějak smysluplně a přirozeně vést. Takový člověk jako Matouš by se nezabil. Proto jsem připsal páté dějství, kde zůstane a bojuje dál. Také ten překlad z 50. let považuji za nekvalitní - například to, že se Matoušův zeť chová jako „pivovarský vozka“ už dneska nikomu nic neřekne. Takové věci se musí přepsat.

Jaký máte obecně vztah k přepisování dramatických děl?

Sám jako autor ctím autora. Zároveň jsem ale i režisér a vím, že hra je jenom partitura, která se musí rozehrát. Dobrá hra úpravy unese. A špatná inscenace odejde, ale text přetrvá. Také nechávám režiséry mých her, které se hrají v zahraničí, aby je brali jako materiál, se kterým se dá dál pracovat.

Pokud je hra, jak já říkám „úplná“, jako například Čechov, tak nemůžete vyškrtnout ani jednu repliku. Ještě na DAMU ve třetíáku jsme dělali Tři sestry a výrazně jsme je seškrtali - tenkrát jsme z toho neměli vůbec pojem. Později, když jsme je dělali v Curychu, jsem se k nim vrátil

a najednou jsem pochopil, že je to celé tak přímé a věčné, že z toho nejde nic vynechat.

Samozřejmě, divadlo se dá dělat jakkoli a taky se jakkoli dělá. Neměl by to ale být vlastní exhibicionismus, kdy text v podstatě zneužijí pro své vlastní účely bez toho, abych si uvědomil, co do něj autor

vložil. To všechno ale člověk pozná až s věkem. Jak říká Raněvská ve Višňovém sadu studentu Trofimovi: „Jste příliš mladý a nevíte, co život před vašimi očima ještě skrývá“.

Občas je potřeba autorovi pomoci - zesílit výpověď, o kterou se snažil vyškrtáním či upravením některých částí, jako v případě Hauptmanna. Tu věc jsem dokonce pětkrát přepisoval a úpravy textu probíhaly i během zkoušení s herci.

Myslíte, že vaše potřeba do textu Před západem slunce výrazněji zasahovat mohla vyplývat i z odlišného vnímání divadla v Německu a v Čechách?

Ano. Němci mají dodnes jinou povahu. Snesou na jevišti dlouhou diskuzi, pozorně sledují a neodcházejí jako Češi nebo jiné národy. Mají velmi bohatý jazyk a počet abstraktních slov v němčině je naprosto bezkonkurenční. V té hře se nic neděje. Nikdo nedá nikomu ani facku, ani nikým moc nelomcuje. Všechno to je jen korektní civilizovaná výměna názorů.

Například v prvním jednání se sejde Matouš se starým přítelem a kromě toho, že se tam obřadně servíruje šampaňské, se tam jenom mluví. Ale v Čechách nestačí jen říct, že Matouš se svým přítelem z Cambridge byli dobří přátelé, ale Češi musí cítit, že se ti dva mají rádi a že spolu něco zažili. Bylo tedy nasnadě použít obrazotvornost. Napadlo mě, že když Matouš miluje dvacetiletou a ona jeho, musí mít nějaký smysl pro svoje mládí a že si třeba z té doby schovává věci. Takže je tam scéna, jak se spolu probírají uloženými věcmi. Ty věci tam hrají a na tom se ukáže, jaké to přátelství doopravdy bylo. A takhle já pracuji.

Ve vaší inscenaci jste výrazně posílili téma nacismu. Vnímáte ho jako stále aktuální, anebo jste ho pojali jako metaforu přicházející nové doby, o níž se dnes ve společnosti mluví?

Není žádné „doba odchází, doba přichází“. V Německu to tenkrát nebyla žádná doba, ale změna režimu, v němž někteří byli určeni k vyhlazení v Osvětimi.

V roce 1933 už byl otevřený koncentrační tábor v Dachau a lidi tam byli nahnáni těmi, kdo viděli v Hitlerovi spasitele Německa. Takovou dobu jsme tu měli my jen během komunismu po únoru 48. Jinak se doba takhle pravidelně neopakuje, ani nemění.

Téma nacismu nás všechny poznamenalo. Ono se sice šest let dnes zdá jako krátká doba, ale tenkrát to byla celá epocha. Já jsem dítě války. Pamatuji si to ponížení, které lidi zažili. Vybavuji si, jak i v nejmenší vesnici musel být i ten nejnepatrnější nápis napřed v němčině a až potom v češtině. To téma je pořád živé. Točí se o něm dokumenty a jméno Hitler slyšíte každý den. Lidé, kteří přicházejí na moje představení, to myslím cítí. Jdou s představením, prožívají ho a to je pro mě jako pro režiséra podstatné.

Cítíte tedy potřebu tuto zkušenost předávat dál?

Celá krize zbídačeného lidu, která nastala v Německu po první světové válce, má spojitost s mojí generací. Proto jsem si tohle téma vybral. Těm lidem tenkrát lze rozumět. Versaillská smlouva jim hrozně ukřivdila, nadělala jim strašné věci - zakázala jim armádu a mnoho dalšího. Hitler jim dal jídlo, práci a napravil nespravedlnost, kterou lid cítil. Nedivím se Hauptmannovi, že na to zpočátku naletěl. Protože on se taky zapletl - nechal se slyšet, že Hitler byl po Lutherovi největší Němec. Později pochopil, že přestřelil a že to není pravda, ale nechtěl se toho vzdát a nechal se ještě u příležitosti svých osmdesátin nacisty oslavovat.

Já jsem v podstatě k lidem dost skeptický. Když si vezmete, k čemu to mohlo sklouznout - nacismus, koncentráky, totalita. Lidí, kteří by byli nezištní, je málo. Jsou takoví, kteří se třeba semknou do nějaké skupiny, která pomáhá, ale jako celek...

Lidi vždycky znovu prověří až situace, do které se dostanou, a kdy se musí rozhodnout.

Kača Součková

SLAUNÁ REDAGCE, VELEVLAŽNÍ TYJÁTRTRÝGROVÉ, VELECENÉ DÁMY A PÁNOVÉ!

Ani se mně uwěřit nechce, anóbrš je to tag, festiwál se hrne ku gonci, tagže bysem si dowolil wesvom poslednim referádu přes díwadlo podat swuj vlastní bliší průbor fšeho, co bilo zde na festiwálu k uvidění a ponořil se do nezávislé frygické úvahi nat tím fšim. Předně musí se řícti, že jsem bil velmi potěšeni, jak mnoho se díwadlo w Čechách hraje, i na Morawě a Slesku vykazuje voblibu velmi velikou. Pjékné kusi byli odehráni, ftipné i poučné, velmi znaměnitě byli podáni. Projádril bysem chválu fšem, nep sám wim, že neni lechké se na festiwálech prezentýrovat, nep kongurence jest veligá. Festiwál tento hradeckí jest dosti výborně organizýrovani. Na prknech hlauni nabitky zvedeno bilo mnoho událostí.

Na jednadvacet dramatygrů a literádu národních a pjetadvacet přespolních, 42 regisseruv pohlawi muššského, stoho 5 ženských. Nejwice kusu dáwali pánové Drábek a Mikulášek, sžen sl. Petrželková. Zaktýgrů figurowali ponejvíc Aneška Kubatova, w šesti kusech, v pjeti kusech se prokázal Jiří Jelínek. Nejwic krad se prezentýrovat tyjáter Husa na špagátu: sedum kusu. Společnost pana Klicpery kusu pjet, zato fšecky v hlauni nabitce. Nejdělsí kus scenovali Francouzi, což mě překvapovalo velmi, nep sem si mislil, že Nebespečné fstahi nigdy tag dlouho vytrvat nemužou, nep i já sem gdysi bíwal milounikem, tet' uš jenom milounikem Thálieje.

Welkou přednosti kusu jest, gdiš sou kratkí, f tomto směru sem bil nejwice pot-

ěšení o Budulinkovi, nep stihnul sem eště jeden kus, i gdiš začali voba naráz. Teš mám rát, gdiš má kus přestáfky. Anóbrš přestáfky mě-li jenom 18 kusů, 31 se dáwalo bes. S toho mislim dost jasné viplývá, že jest doba skracovani, že všichni s kusama tag kvaltujou, teško říct kam. Okázalo se teš, že mnoho aktýgrů figurowalo howada všelijaké, viděl sem velmi talentované podanou žábu, ptáka, koňa i vopici. Rouněš se okázalo, že mnoho muššských figurowalo ženské figury a nawopak. Jest uš to velmi běšná wjec a nemůžže se mluvit jen o ten deci nějaké. Pročeš doporučuju výboru spolku aktýgrského, bi se tím seriozně začli zabývati a ustanowyli zvlášti kategórii w Ceně Tálíje i w Ceně Radoga pro tito přípatki. (Ku příkladu w Richardoj III. i w Burkovi naleznou mnohe víborné vikoni ftomto smjeru.)

Tag tosou mé nahledí a průskum rýze vosobni, doufajíc, že budete s nim souhlasit, pročeš ostávam zúctou

Wáš Kilian Bleskot

GLOSÁRIUM

HUDBA, DIVADLO A JÁ

Byl pátek kolem páté hodiny odpolední. Syt a potěšen jsem šel do divadla Drak, když kousek před Malým náměstím slyším příjemný zvuk elektrických kytar. Na chvíli jsem se zastavil. Na chodníku seděli dva kytaristé, každý se svým reproduktorem. Jejich obličej naznačovaly, že si hrají užívali. Když jsem se podíval na druhou stranu silnice, kde byli posluchači, viděl jsem podobné výrazy na tvářích, jenom jich tam bylo mnohem víc. Za další chvíli jsem se k nim připojil a následovalo mě ještě mnoho lidí.

Kluci hráli hudbu, která by se dala zařadit jako post-rock. Mně osobně připomínali společnost God is an astronaut. Ale to není tak důležité. Co mě však překvapilo, že jsem je nenašel v programu. Proč sem a právě teď přišli? Možná je k tomu přinutila festivalová atmosféra. Možná si mysleli, že to může být zábava. Možná to byla

změna programu anebo jsem se jen špatně podíval. Nevadí. Hlavně, že přišli, začali hrát a užívali se to. Spolu s námi. Spolu se mnou. Děkuju.

Nevadí, že to není divadelní zpráva. Oni dosáhli toho, co si přeju od každého představení. Že mě okouzlí, že mě přivede do nemateriálního světa. Může hudba být divadlo, jestliže má protagonistu, antagonistu, dobrý příběh, zápletku...? V pátek okolo páté hodiny, v blízkosti Malého náměstí jsem byl součástí dění, které to všechno mělo.

Zoran Petrovič

NOVEMBER - MADE BY LOVE

Bolo to dobré! Píšem slovensky, lebo nemôžem inak, bolo to dobré volám zas! Priznám sa, že zo začiatku som myslela, že to nevydržím, ale vo chvíli, keď som pristúpila na hru, dostala som veľkú dávku niečoho, čo sa síce ťažko popisuje, ale o to ľahšie prijíma. Hra o tom, ako sa žije v Bielom dome, sa javí ako zaujímavé, nie však ako úplne to najlákavejšie téma. Niekedy však spôsob „ako“ ďaleko predčí „o čom“. A tak sa aj stalo. Tomáš Mašťalír bol bravúrny v miere nadsázky a nemenej okúzľujúca bola jeho veľká chuť hrať. Tak presne cítiť hranicu „kam až“ a udržať to celú dobu vyžaduje talent, nadhľad, skúsenosť, skvelých hereckých kolegov a dobrého režiséra. Dlho žijem v Čechách a prakticky vidím „len“ české divadlo. Toto predstavenie mi však opäť ukázalo, že divadlo sa nedelí na české a nečeské, ale na to, ktoré sa robí z povinnosti a ktoré s láskou. U predstavenia November budem „in“ a na záver dodám, že to bolo „made by love“. Hawk!

Michala Hadušovská

OD SIRKY VYHOŘELEJ

Zní zpěv „tichá je voda, šerý svět“, otevírá se stěna divadla a dovnitř pomalu vplouvá obrovská loutka starého muže, dojemného a groteskního zároveň. Jeho pohyby jsou bezmocné, ovládané herci a on se s jemně komicou nepatřičností naklání k drobné zpěvačce s lesklými očima. Kabaret Kainar - Kainar a šustivé přípláště. Nejde o to, co víte o Josefu Kainarovi, ale o to vnímat obrazy člověka, který „vězí sám nedaleko od sebe“ a sen mu „nohy zamotává do pytle jako odsouzenýmu“. Po dlouhé bílé niti kymácivě sjíždí na kole dřevěný panáček. Na svatbu ajzboňáka vtrhne otec Ubu a dravě osahává růžolící nevěstu. Má lejno na klopě saka a s grácií ukradne království Václavu Klausovi tím, že mu rozšlape tenisovou raketu.

Mezi všemi těmito obrazy, hudbou a poezii kabaretiér nabízí chlebičky a nápoje. Lidé v publiku pijí kávu, protože jim je chvílemi černo. Pod slovem kabaret si většina z nás představí řadu zábavných a hudebních čísel. Toto očekávání Kabaret Kainar-Kainar splňuje, ale zároveň tu můžeme počítat šedý kachličky pod nohama a ty kachličky počítají nás. Sledují nás se stejnou rozkoší, s jakou si učeň staví na kamínka růžovou bandasku.

Se stejnou vervou s jakou do nás proniknou verše o člověku, co se vrací „tichej a naměkko s očima jako černý díry do zdi“ k ženě, co je zlá, protože jí od rána do večera kape kohoutek. A celý kabaret nás přesvědčí o tom, že není podstatné, jakou minulost měl člověk, který dokázal vytvořit takto nekompromisní obraz světa.

Káča Součková

Tři otázky pod terasou:

JELENÍ LOJE

Z čeho se dělá jelení lůj?

Václav Jelínek: Z čeho se dělají? Z čeho se vyrábí? No, to je přece jednoduché: z lásky, porozumění, energie a exotiky.

Johana Vaňousová: Z placenty.

Elena Volpi: Z lásky. Z hodně lásky a z hodně vášně. A ještě každý má svojí příchuť. Moje příchuť je komplikovanost.

Anna Suchánková: Naše jelení loje se vyrábí z placenty, která je pro rty výživná! Nikde jinde je neseženete, takže přijďte k nám a kupte si taky jeden!

Zuzana Hodková: Z jelenů...

Jana Kollertová: Z toho, jak se holkám mastěj vlasy. Když to potom hodně vyždímají a dají do ledničky, tak z toho je jelení lůj. Minimálně my z toho jelení loje prodáváme a jsou to nejlepší loje, které jsou na trhu.

Kde mají nejlepší jelení guláš?

Zuzana Hodková: U veverky.

Václav Jelínek: V restauraci U veverky.

Johana Vaňousová: Guláš mají nejlepší U veverky v Bubenci.

Jana Kollertová: Nejlepší jelení guláš jsme měli v Brně u pana Špačka.

Anna Suchánková: Nejlepší jelení guláš jsem měla v kabaretu Špaček, kde jsme měli koncert a pan vedoucí nám ho osobně připravil.

Elena Volpi: U veverky, Praha 6. Tam je taková hospoda, kam vždycky chodíme s Jeleníma lojema. Mají tam i výborný tatarák a pivo.

Už troubějí?

Václav Jelínek: Ano.

Jana Kollertová: Ještě ne, zdaleka ne.

Zuzana Hodková: Ano!

Jana Kollertová: Ještě ne, zdaleka ne.

Johana Vaňousová: Jojo, dneska našťestí začali!

Anna Suchánková: Už troubějí! Anooooo...a budou a doufám, že navždy a nesmrtelně.

Elena Volpi: Strašně moc troubějí. Spíš je problém je nějak zmírnit a ztlumit. Ale to je dobře, musíme troubit, když jsme mladí.

3 K

TENTOKRÁT O PROVOKACI

Na pátečním programu byla i inscenace Jana Mikuláška *Nenápadný půvab buržoazie*. Adaptaci jednoho ze stěžejních děl Luise Buñuela jsem viděl už v Ostravě, nicméně předpokládám, že i v Hradci byla přijata se zaslouženým úspěchem - dokonale vypointované situace s minimem textu, surreálnou náladou a černým humorem jistě fungovaly v Klicperově divadle stejně dobře, jako na prknech ostravského Divadla Petra Bezruče.

Zajímá mne spíš širší kontext: co je dnes provokace v umění? Neboť Buñuelův film zcela jistě rezonoval jinak na začátku sedmdesátých let, v době krátce po mohutném společenském otřesu let šedesátých, v době, kdy ještě byly cíle, na které lze útočit, modly, které je třeba strhnout, než jak ho vidíme dnes - jako skvěle natočené retro z časů, kdy ještě bylo možné strašit měšťáky.

Postmoderna si sama vyhlásila za svůj hlavní program absenci programu, tektost, nedefinovatelnost, spojení dříve nespojitelného. Globální korporace dnes pro marketingové účely využívají symboliku antisystémových hnutí. Mobilní operátor si za ústřední symbol propagace nového produktu zvolí estetiku a vizuální

styl hippies a protiválečných demonstrací. Přední politik konzervativní strany se v dokonale vyrobené PR kampani prezentuje jako punker. Kniha Kup si svoji revoltu kanadských autorů Josepha Heatha a Andrewa Pottera na čtyřech stranách postuluje, že pro Systém postindustriálního věku nejsou pokusy o uměleckou guerillu nebezpečím, ale hnacím motorem.

Nic není v tržním prostředí ceněno tak jako autenticita. Každá nová subkultura má, právě pro svoji touhu po odlišnosti, obrovský finanční potenciál. William Gibson ve své kyberpunkové bibli *Neuromancer* popisuje *Sprawl*, dystopickou megapolis v bývalých Spojených státech budoucnosti, jako místo, kde „mládí uvadalo rychlostí světla. Přes noc mohly povstat celé subkultury, vydržet deset týdnů a pak navždy zmizet“. Možná, že jsme k tomuto stavu blíží, než tušíme. Jakákoliv snaha o provokaci a vzdor bude velmi rychle nalezena, obchodně analyzována a prodána zástupům natěšených kids ze středních vrstev, které si chtějí užít trochu vzpoury a mírného pokroku v mezích zákona.

Předchozí řádky se možná nesly v poněkud pochmurném duchu, přesto jsem optimista: celý problém totiž podle mého názoru stojí jinak, je kodifikován samotným způsobem našeho vnímání umění. „Provokace“, či „Vzpouza“ jsou jen prázdné pojmy, simulakra. Právě ty dokáže Systém skvěle zužitkovat a opatřit čarovným kódem s cenou. Pokud se někdo domnívá, že umělecká tvorba musí mít „poslání“, zákonitě skončí jako zboží v Tesco, v regálu nadepsaném „Buňči a nonkonformisté“, hned vedle marmelád.

Co se ale nedá prodat je důslednost, pocit, že věc, kterou právě tvoříte, má zásadní smysl. Ne pro svět, ne pro poselství příštím generacím, ale pro vás. Od umění nikdy nečekám komplexní sdělnost o světě a už vůbec ne recepty na řešení všech bolestí naší současnosti. Zajímá mě pouze a jen osobní nasazení, všudypřítomný pocit, že autor, či autoři, tvoří proto, že musí. Tento pocit jsem měl u inscenace Jana Mikuláška a měl jsem jej u mnoha dalších představení a koncertů zde v Hradci. Proto rád jezdím na festivaly. Abych viděl odhalenou, vibrující posedlost. Nikoliv ideologii, ale nutkání. Potřebu konfrontovat zběsilou povahu vlastního Vnitřku s okolním Vnějšíkem.

Kryštof Pavelka

NEHCI BÝT SKRYTÝ ZA PARAVÁNEM

O věcech, které ožívají na jevišti, loutkovém divadle jako jamování a kouzlu kapesníčku. Rozhovor s režisérem, loutkohercem a hudebníkem MATIJOU SOLCEM, který svou trojedinost prezentoval na festivalu hned v několika produkcích.

V čem je pro tebe zajímavé komunikovat právě skrze loutkové divadlo?

Myslím, že loutkové divadlo je špatné slovo. Je to prostě divadlo, kde se vytváří iluze a je jedno, jestli ta iluze je člověk, loutka nebo obraz. Jde hlavně o vytváření konsenzu mezi lidmi na představení, kterému všichni musí nějak rozumět. To znamená vytváření jakékoli iluze. Nechci to rozdělovat na loutkové a to ostatní.

Já v zásadě dělám loutkové divadlo, protože mě baví, když mluvím skrze někoho druhého. Loutkové divadlo je zbavené ega a může přitom vyjadřovat všechno, co vyjadřuje herec, a dokonce toho může dělat mnohem víc a mnohem přesněji. Když se člověk kouká skrz loutku, dívá se na to zvenku - osvobodí se od svých předpokladů a může hrát mnohem volněji. Pro mě je loutkové divadlo o změně perspektivy, a pak může být loutkové i divadlo, kde není jako základní prvek loutka.

Mě zajímá spíše divadlo objektů, protože to je volnější téma než figurativní loutky. Baví mě ta možnost metamorfózy v předmětovém divadle - věc může být jednou předmět a jindy osoba. Vlastně bych divadlo, které dělám, říkal spíše divadlo subjektů než objektů. Hrají tam subjekty, které na jevišti ožívají. A já, jako jejich animátor, jsem na jevišti naopak spíš objektem než subjektem.

Můžu tady hodně rychle změnit pohled a perspektivu. To s figurativní loutkou nemůžeš, je dána prostě tak, jak je. Je to svazující v tom, že to je konkrétní osoba a charakter, takže už hraje skoro stejně jako činoherec.

Vymezuješ se vůči činohře?

Já prostě nechci přistupovat na to divadlo, kde je téma jenom příběh. Pak se z toho stane princip televize, kde tě příběh pohltí, ty si trošku zapláčeš, pak tě vyplivne a zase jsi v tom svým světě a jdeš na to svoje pivko. Já chci, aby divadlo vyžadovalo od diváka trochu víc. Aby vyžadovalo kritický odstup, mělo víc možných interpretací a možná taky abych všemu nerozuměl. Musí vyvolávat nějaké impulsy, které by ve mně něco vzbuzovaly.

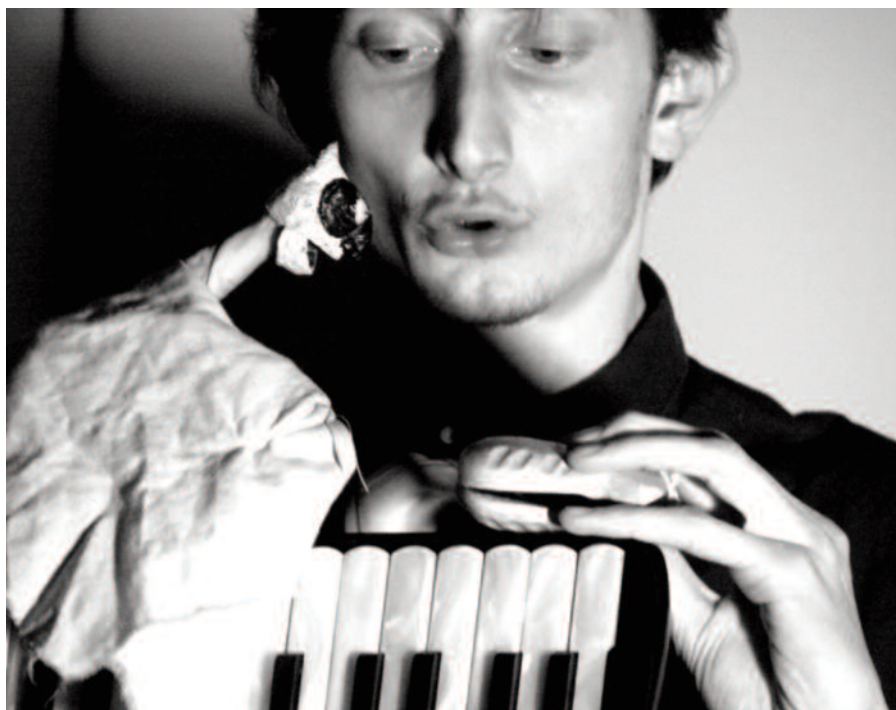
A to je právě o změně perspektivy - perspektiva na první je příběh a perspektiva na druhou je loutkové divadlo, protože umí postavit nadhled nad příběh. Dokáže pracovat s více příběhy naráz a rychle to

měnit. Loutkové divadlo je o loutkové logice. I činohra může být loutková, protože „loutkové“ je pro mě to divadelní, co využívá ironie a odstupu.

Proč myslíš, že je dnes loutkářů čím dál méně?

Problém je v tom, že se dnešní študáci chtějí realizovat spíš skrze sebe než nějakým cvičením.

Tak by se ale mohli dostat k řemeslu, které je potřeba ovládnout, aby se mohli vyjadřovat. Řemeslo v zásadě chybí. Všichni dělají věci levou rukou a je potřeba někoho, kdo by ty študáky nadchnul. Ale nadšení pro řemeslo už moc neexistuje ani v praxi, takže oni nemají k čemu vzhlízet. Teď už se v Čechách, kromě pár loutkových věcí, řemeslné divadlo moc nedělá. Je tady sice hodně amatérských divadel, ale ta jsou v tom, jak to dělají, hodně blízká profesionálům. Nejde se

moc do hloubky a hodně se věci okecávají. Pak se využívá ironie, aby se to nějak zamaskovalo. Málokde se to dělá tak, že zásadní je pohyb. Loutky jsou groteskní a patetické v tom, že jejich pohyby jsou veliké a zdůrazněné, takže by se mělo hrát spíš na jemnost. Tady je ale dostačující, že loutku jako animátor dohraješ, že to okecáš. Je to taky tím, že společnost od herce nevyžaduje, aby to uměl pořádně. Nevyžaduje to ani škola DAMU a lidi tam taky chodí kvůli jiným věcem než loutkám. I když možná se to hne, jak přišla nová generace.

Procestoval jsi velkou část světa, co tě v jiných zemích při tvé práci inspirovalo?

Nejvíce mě inspirovalo to, čím jsem začal, což byl Pulcinella. Baví mě na tom, že to dramaturgicky není příběh, ale motiv, který se mění podle situace. Pulcinella

využívá současnosti, o kterou se opře, a jde do opozice. Zapojuje do toho lidi, strašně kritizuje a ze všeho si dělá prdel. A protože je to loutka, tak se tomu všichni smějí, i když v jiném kontextu by se nesmáli, protože je to možná vážné téma. K tomu principu angažovanosti se teď budu vracet.

Podobně mě zajímají třeba i Bread and Puppets, ale tam není ten rytmus a řemeslo, co v Pulcinellovi. Stejně jako mě baví hudba, tak mě baví Pulcinella. Já prostě jamuju vždycky na stejné písničky a vždycky to zahraju jinak, protože mluvím s lidmi. Myslím, že o impulsu a jamování by mělo být i loutkové divadlo. Jinak samozřejmě existují různé vizuální a experimentální krásy, co mě zaujaly.

Myslím ale, že to není tak zásadní, jako to, že mám s sebou věci v kufru a můžu zahrát kdykoli a kdekoli. Netrápím se tím, jestli je to pro děti nebo pro dospělé, ve

španělštině nebo v ruštině. Baví mě to, že přijdu minutu před představením, otevřu, vyndám a pak mám sbaleno, ještě než lidi odejdou. To, jak je to přizpůsobivé. Už nechci dělat velké divadlo. Nechci být skrytý za paravánem. Chci, aby si lidi všimli, že jsem před nimi „nahý“. Oni musí vědět, že to není divadlo, kde se zmáčkne play a máš tam silnou hudbu a něčím hejbeš. Já jsem tam sám za sebe a lidi musí pochopit, že mám jen dvě ruce, a pak je z toho komorní zážitek.

Měníš svoje inscenace představení od představení?

Zatím dodržuji, že je to pokaždé jiné, protože je jiné i publikum. Možná, že jednou budu líný a budu zase hrát velké divadlo. Je vtipné, jak ho lidi pořád oceňují. Mně přijde, že je muzejní a že už by se mělo zhroutit do něčeho jiného. Lidé chodí do divadla spíš ze zvyku. Každé divadlo má

svůj okruh obecnstva a já bych to chtěl zase přiblížit všem lidem.

Myslím, že dneska chybí přítomnost člověka. Schopnost vůbec poslouchat, co ten druhý mluví, protože už jsme pod vlivem tolika věcí zmatení. Nevím, kterou reklamu mám číst dřív, aby to byla ta správná. I soustředění už je úplně jinde,

než bývalo. Už tu není kouzlo toho, že uděláš něco z kapesníčku.

Proč jsi přišel do Čech? Je pro tebe české loutkářství něčím specifické?

Já jsem pořádne ani nevěděl proč. Říkalo se o Čechách a říká se pořád, že je to tady dobré.

Oprávněně?

Teď už ne. Teď už lidi nevědí, co se tady děje. Už skoro nikdo nedělá loutkové věci a divadel je tu jenom pár. Impulsy pro loutkové divadlo jsem získával jinde po světě. Musel jsem to dělat sám, protože loutkáři jsou hodně uzavření ve svých kruzích a navzájem nespolupracují. Ten šmrnc tady drží samostatní loutkáři. Ti se ale musí v krizi nějak uživit, a tak nemají možnost prorazit a udělat nějaký směr, který by táhl za sebou větší vrstvy loutkářů i obecnstva. My jsme prostě takoví komáři, kteří lítají po světě a loutkovou scénou nemůžou tolik ovlivnit.

Můžete inspirovat...

My se vždycky jen někde zastavíme a pak zase jdeme. Ale stát by si za tím měla kamenná divadla a ta si za tím většinou

nestojí. Jako by se styděla za ten název: loutkové divadlo. Jsem na ně trochu našťvaný, že my všichni ostatní to musíme takhle tahat z paty. Víím, jak to v institucích funguje, a chtěl by to zrušit a říct jim, ať jdou bez subvencí prodávat svoji kůži na trh. Ať se přizpůsobí blbému kapitalismu, co funguje jen na impuls a efekt.

V tvých představeních hraje zásadní roli hudba. Jak s ní konkrétně pracuješ?

Když dělám představení, začínám hudbou. Třeba u Brémských muzikantů jsem nejdřív ze všeho udělal písničky a původně jsem ani nevěděl, že tam budou loutky. I když dělám se študákama, tak se je napřed snažím navzájem napojit hudebně a až pak skrze loutky. Loutka je omezenější než hudba. Hudba je otevřenější, dá se jí víc vyjádřit a jednodušeji se skrze ni komunikuje. Funguje pudově, roste z kořenů. Je to fyzický jev, který se tě dotýká. Je to manifestace materií. Vibrace, která funguje nějak jinak a my jí rozumíme. A v divadle jde o kombinaci vizuálního a materiálního.

Káča Součková

GLOSÁRIUM

2 X SOLCE: MALÉ NOČNÍ PŘÍBĚHY

Malé noční příběhy patří ke starším kouskům Matiji Solceho, vznikly už v roce 2003. Inscenace stojí na poměrně jednoduchém nápadu: Spisovatel se v nočních hodinách pokouší vymyslet nový příběh. Po chvíli marného snažení od úmyslu opouští a jde spát. Kniha, do které nepovedené náměty zaznamenával, se po jeho odchodu otvírá a postavy z nedomyšlených příběhů se rozžívají vlastním životem. Nejprve každý sám, později mezi nimi dochází k interakci. Tohle minimalistické „divadlo jednoho loutkáře“ stojí a padá s Matijovým řemeslným mistrovstvím. Loutky se v jeho rukou probouzejí k neuvěřitelně realistickému životu. Jeho maňásci kromě živoucích gest nepostrádají dokonce mimiku či pohyby očních víček. Na druhé straně je slovinský loutkář scho-

pen učinit loutkou cokoliv – předměty či své ruce. Se stejnou fascinací (a otevřenou pusou) tak divák sleduje poměrně „realistického“ maňáška užvaněné žáby, ale i toreadora vzniklého z hercovy dlaně a miniaturního kloboučku na jednom z prstů.

2 X SOLCE: HAPPY BONES

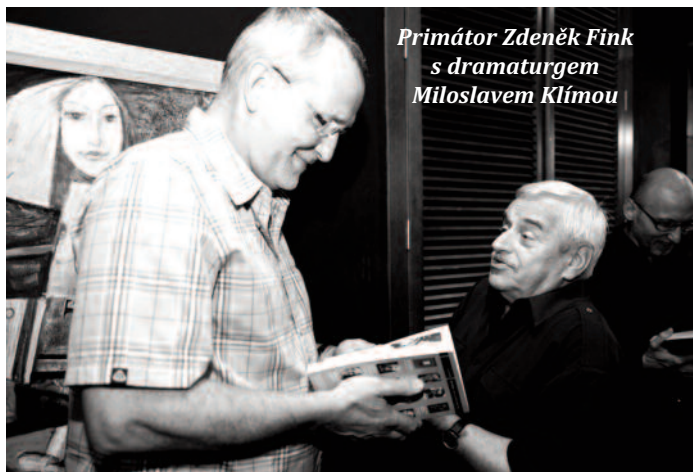
Loutková inscenace o smrti se nevidí tak často. A navíc taková, kde se diváci smějí. Formát inscenace lze těžko nějak pojmenovat, jde o koláž jakýchsi kratičkých skečů, jejichž protagonistou je nejprve užvaněná loutka pandy (kdovíproč panda, ale upřímně řečeno, nemáte potřebu nad tím bádát) a posléze hromada kostí. Jednotlivé kůstky, ať už byly kdysi v jakékoliv části jakéhokoliv těla, se magickým způsobem mění na podivné tvory, zvířata. Nejruznějšími zvuky spolu komunikují, potkávají se a zase se rozcházejí, škádlí se a pošťuchují. Herec je vytváří za pomoci svých rukou, neuvěřitelně dlouhých prstů a konkrétní kůstky (či kůstek), která

je buď hlavou, nebo celým tělem tvora. V jednom momentě spolu komunikují třeba i čtyři „kostlivci“. Správně, čtyři (loutkář je ovšem normální, má jen dvě ruce). Toho Matija docílí metodou střihu a brilantním fázováním. Nevěříte? Zajděte se někdy podívat. Kromě tématu smrti, jež vedle kostiček výmluvně reprezentuje i lidská lebka, je v inscenaci zřejmě ještě jedno – pro loutkové divadlo příznačné téma. Téma manipulace. Jeho nositelem je loutka pandy, která se staví na odpor své loutkovosti a snaží se oprostít od ruky vodiče, jenž ji ovládá. (Uvědomme si, kde v případě maňáška vodičova ruka vězí.) Zároveň medvědí revolucionář vybízí publikum, aby se také pro jistotu na příslušných místech :-)) ujistili, jak na tom jsou: „Jste si jisti, že nejste ovládáni?! Podívejte se za sebe...“ Happy Bones v sobě spojuje dětskou hravost, naivitu s existenciálními tématy. A to s neuvěřitelnou lehkostí a bezprostředností, bez zjevného kalkulu.

Šárka Ziková

**XIX. MEZINÁRODNÍ FESTIVAL DIVADLO EVROPSKÝCH REGIONŮ
 HRADEC KRÁLOVÉ, 21. - 30. 6. 2013**

*Primátor Zdeněk Fink
 s dramaturgem
 Miloslavem Klímou*

*Teatrologové
 Lenka Jungmannová
 a Vladimír Just*

*Ředitel Klicperova divadla
 Ladislav Zeman*

*Bohuslava Seniusová ze Světa
 knihy a teatroložka
 Věra Ptáčková*

*Inspicientka Jitka Bednářová
 a Laco Deczi*

Režisér Daniel Špinar

*Ředitelka Draku Eliška Finková
a ředitel KD Ladislav Zeman*

*Publicista Jiří P. Kříž
a režisér Sergej Fedotov*

*Estelle Charlier
a Romuald Collinet*

*Režisér
Ivan Krejčí*

*Místopředseda
Evropského parlamentu
Ing. Oldřich Vlasák
(vlevo)*

Hostující soubor SIC z Paříže

*Režisér Michal Hába
a překladatelka Dana Hábová*

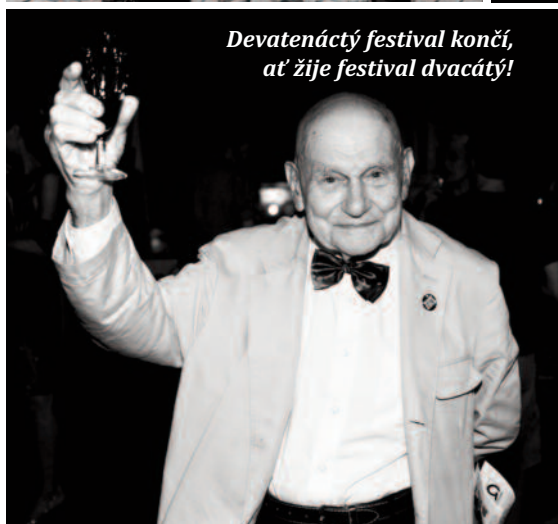

*Rektor AMU Jan Hančil,
Ladislav Zeman a Josef Krofta*

*Alexandr Gregar
a jeho nakladatel
Karel Karlický*

*Devatenáctý festival končí,
ať žije festival dvacátý!*

HRAJEME

NEDELE 30. ČERVNA Divadlo DRAK (Labyrint) – 10.00
PROHLÍDKA LABYRINTU DIVADLA
DRAK

Divadlo DRAK Hradec Králové – CZ

Hlavní scéna – 19.00
PŘED ZÁPADEM SLUNCE
Činoherní klub Praha – CZ

KONCERTY

NEDELE 30. ČERVNA

JH BIG BAND HRADEC KRÁLOVÉ

FINÁLE BEZ KOULE

Klicperovo divadlo s politováním oznamuje, že kvůli úrazu Pavly Tomicové, představitelky hlavní role musí zrušit představení **KOULE 30. června v 16 hodin** ve Studiu Beseda. Prosíme diváky, aby kontaktovali obchodní oddělení divadla – vstupné se vrací. Omlouváme se a děkujeme za pochopení!

KD

Náš tradiční partner ve světě fotografie **KODAK EXPRESS** – www.no200.cz – je vám po celých deset festivalových dnů k dispozici v podloubí hlavní scény Klicperova divadla. Za přátelskou cenu vás s přáteli a hosty vyfotografuje a hned si odnese kvalitní snímky, navíc s logem a atmosférou festivalu Divadlo evropských regionů 2013 v Hradci Králové.

VÁŽENÍ A MILÍ FESTIVALOVÍ DIVÁCI,
poslední hodiny XIX. ročníku Mezinárodního festivalu Divadlo evropských regionů právě odtikávají a prostřednictvím desátého čísla zpravodajce Hadrián se tak s Vámi mohou podělit o jeho konečnou bilanci. A ta je - přes částečnou nepřízeň nejvyšších sil zkoušejících odolnost publika deštěm i chladem - více než příznivá. V podání desítek divadel, souborů, skupin, performerů a kapel jsme uvedli celkem 299 představení, které vidělo 82 680 diváků! Klicperovo divadlo hrálo na svých scénách 48x pro 29 180 diváků, Divadlo DRAK 25x pro 4 500 diváků a 226 produkcí Open Air zhlédlo 49 000 diváků. Jménem všech účinkujících i pořadatelů Vám děkuji za projevenou přízeň, přeji neobyčejné zážitky z prázdnin i dovolených a těším se na shledanou v červnu 2014 - na jubilejním, XX. ročníku Mezinárodního festivalu Divadlo evropských regionů.

Ladislav Zeman

Loučí se s Vámi i redakce zpravodaje, jehož festivalem poněkud zdecimovanou sestavu doplnil pro pořízení slavnostní fotografie Spolek přátel Hadriána

Klicperovo divadlo, o.p.s. podporují:

The energy to lead

MINISTERSTVO
KULTURY

HRADEC KRÁLOVÉ

REGINA

KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJSkupina
Evropských
konzervativců
a reformistů

SKUPINA ČEZ

ČESKÁ
SPORITELNAVEOLIA
VODA
Královéhradecká provozní, a.s.

NOVÉ VLNÁŘSTVÍ

ECE

DNES

Hradec Králové
Český rozhlas
FM 90.6

Východočeská televize

hradecký
deník

OPEN AIR PROGRAM

NEDELE 30. ČERVNA14:00 Open stan
POHÁDKA O DOROTCE
Studio DAMÚZA o.s. / 40'16:00 Žižkovy sady
LINDY HOP AKROBATIK
(WORKSHOP AKROBACIE)
Partneřina18:00 Městská hudební síň
SITE & MOMENT SPECIFIC
IMPROVISACE / IQ+1 / 40'18:00 Gočárovův schodiště
SOMBY (WORKING TITLE)
POOL / 45'18:00 Komenium
TANEC MAGNETICKÉ BALERÍNY
Andrea Miltnerová / 30'19:00 Atrium Radnice
1) ŘÍZEK BEZ BRAMBOR
2) MILUJ BLIŽNÍHO SVÉHO
Laboratoř divadla utlačovaných / 120'19:00 Malé šapito
KELTSKÝ KONCERT
SHANON (Irsko)20:00 Komenium
IPLAY
Divadlo Letí / 65'21:00 Open stan
KONCERT
Kyklos Galaktikos / 60'21:30 Pivovarské náměstí
AGATOMÁNIE
Divadlo Neklid22:15 Městská hudební síň
JANA EYROVÁ
Divadlo Tramtarie / 90'www.openairprogram.cz